

DEPARTEMENT CULTUUR, JEUGD & MEDIA

DEPARTEMENT CULTUUR, JEUGD & MEDIA
Afdeling Kennis en Beleid
Arenbergstraat 9
1000 BRUSSEL

Samenvatting Sessie Buitenschoolse Opvang – Toelichting bij de praktijk

Deel 1: Kubuki – Kunsteducatie in de buitenschoolse opvang

Sessiecoördinator: Monique Van Boom

monique.vanboom@kdg.be

Waarom kunsteducatie inzetten in de naschoolse opvang?

Op dit moment vertrekt **cultuurparticipatie** vaak nog vanuit een gezinscontext, waardoor cultuurhuizen soms een weinig divers publiek aantrekken. Scholen trekken dit voor een stukje recht maar ook de opvang kan dit beïnvloeden.

Wanneer een opvang samenwerkt met een externe kunsteducatieve partner

- heeft dat een effect op de persoonlijke ontwikkeling en verbeeldingskracht van de kinderen;
- zorgt dat voor meer gezondheid, welzijn en sociale cohesie;
- past die aanpak binnen het nieuwe **decretale kader**.

“Kinderen houden ervan als begeleiders de dagelijkse routine doorbreken.”

Tools voor kunsteducatieve begeleiders en de buitenschoolse opvang

De creatie van een zinvolle omgeving in de buitenschoolse opvang, vraagt om een andere aanpak dan binnen het onderwijs. Zowel aanbieders van opvang als kunsteducatieve begeleiders hebben dan ook nood aan tools en tips om de samenwerking zo vlot mogelijk te laten verlopen.

Twee proeftuinen (*Bouwstof* in Genk en Merksplas, en *Zotterikskes* in Antwerpen) zorgden voor nieuwe inzichten. Het is duidelijk dat er geen universele antwoorden zijn door de specifieke contexten en de diversiteit binnen het veld. Het resultaat van deze proefprojecten is dan ook geen alomvattend receptenboek, maar een **verzameling van tips en tricks, en do's en don'ts**.

Kunst in Zicht heeft het materiaal in huis om de kunsteducatieve sector meer zicht te geven op de werking en realiteit van de opvang – en vice versa.

Houd alvast rekening met deze 4 tips:

1. Communicatie

Leer elkaars context kennen, maak duidelijke afspraken en houd regelmatig contact met elkaar.

2. Vrije tijd = vrije tijd

Kinderen ervaren vrije tijd pas echt als 'vrij', wanneer ze de kans krijgen om hem zelf in te delen. Daarin verschilt de context van de opvang erg met het aanbod tijdens de schooluren. Wanneer kinderen zelf kunnen kiezen, beïnvloedt hun intrinsieke bedrevenheid hun totaalbeleving.

3. Maak bewuste keuzes

Denk op voorhand na over het aanbod, over de vrijheid en de keuzes van de kinderen, en over de locatie. Alles moet een bewuste keuze zijn.

4. Besteed aandacht aan groeps sfeer

Een groep uit de buitenschoolse opvang is het niet gewoon om samen te werken – in tegenstelling tot een klas. Besteed dan ook genoeg aandacht aan de sfeer en het klimaat in de groep.

Nuttige links en doorverwijzingen

Zoek op [de website van Kunst in Zicht](#) naar bruikbare hulpmiddelen of [contacteer Monique Van Boom](#) voor meer info.

Deel 2: Bko en KiZ – kunsteducatie in de buitenschoolse opvang

Sessiecoördinator: Arlette Van Overvelt

arlette.vanovervelt@kunstinzicht.be

Ervaringen van Kunst in Zicht met de buitenschoolse opvang

[Kunst in Zicht](#) zet zich in voor een kwalitatieve en actieve cultuureducatie, door de organisatie van actieve **kunsteducatieve projecten** voor kinderen en jongeren. Daarnaast ondersteunt het hun begeleiders: leerkrachten, kinderbegeleiders in een BKO, docenten kunsteducatie, enzovoort.

Binnen de specifieke context van de buitenschoolse opvang, stelt KiZ zich de vraag: "Hoe vullen we op een kwaliteitsvolle manier de kostbare tijd in, die kinderen daar doorbrengen?" Uit hun eerste ervaringen met kunsteducatie binnen de buitenschoolse opvang, trekken ze een aantal conclusies.

Ervaring 1: SPROOK

Tijdens het muzisch proefproject *Sprook* in BKO Evere, werkten kinderen 10 woensdagnamiddagen met een kunstdocent rond het werk van illustrator Mathias De Leeuw.

Karen Torfs van het [Centrum voor taal en onderwijs](#) onderzocht deze sessies. Nadat ze zag dat de **ervaren kunstdocent** er **niet** in slaagde zijn doelen te bereiken, en dat KiZ moeilijk kon inspelen op de **onbekende context**, veranderde ze haar onderzoeksvraag:

"Wat zijn de voorwaarden voor het creëren van een krachtige leeromgeving in de buitenschoolse opvang?"

Dit zijn de **voorwaarden** die Torfs benoemde:

- **Betekenisvolle activiteiten:** duidelijke doelen stellen, samenwerkingskansen bieden en zorgen voor duidelijke reflectie.
- **Een positief, veilig en rijk klimaat:** werken aan groeps sfeer, structuur en een positieve benadering van de kinderen.
- **Ondersteuning door interactie:** een begrijpelijk taalaanbod, voldoende kansen tot taalproductie en een wisselende begeidersstijl.

Ervaring 2: KUBUKI – 5 educatieve proeftuinen

De opleidingen **Kunst- en Cultuurbemiddeling** en **Pedagogie van het jonge kind** onderzochten “muzisch en kunsteducatief werken in de buitenschoolse opvang”, in samenwerking met [Kunst in Zicht](#), [C-Mine](#) en [HetPaleis](#). Na 5 educatieve proeftuinen, vormden ze deze conclusies:

1. **Krachtige begeleiders** vormen de spil van een geslaagde samenwerking;
2. **Keuzevrijheid** en **autonomie** zijn even belangrijk als het **kwantitatieve muzische aanbod**;
3. Kunsteducatie en buitenschoolse opvang kunnen hand in hand gaan.

Ervaring 3: Proeftuin Wurm

Bij *Wurm* ontwikkelde een kinderbegeleider met behulp van kunstdocenten een KiZ-workshop tot een installatie op maat van buitenschoolse opvang [De Spetter](#). Spel, ontdekking, beleving en muzisch werken stonden centraal.

Dit project was van grote meerwaarde in De Spetter. Toch was het voor Kunst in Zicht duidelijk dat er nog meer moest worden ingezet op het **artistieke werk**. Begeleiders hebben namelijk vaak topideeën maar niet de tools of de tijd (“kindvrije uren”) om die uit te werken.

Op basis van de opgedane kennis hernam KiZ tijdens een bijgestuurde versie van *Wurm* in Grobbendonk en in Retie. Het artistieke gedeelte was hier sterker in uitgewerkt.

Conclusies

Uit de diverse (proef)samenwerkingen met organisatoren van buitenschoolse kinderopvang, trekt Kunst in Zicht deze conclusies voor de toekomst, met de eerste als belangrijkste focus:

1. KiZ zet zich in op de **ontwikkeling van content** – korte muzische impulsen waarmee begeleiders aan de slag kunnen. Op basis van alles wat ze uit de proefprojecten leerden, hebben ze nu de kennis in huis om die content specifiek aan te passen aan de dagelijkse realiteit van de buitenschoolse opvang.
2. KiZ geeft extra **ondersteuning aan kinderbegeleiders** van de opvang. Ze worden meer betrokken en opgeleid in de kunsteducatieve methodiek;
3. KiZ bewaakt **randvoorwaarden** als muzische ruimte, materiaal en groepsamenstelling;
4. KiZ gaat op zoek naar **partners** binnen de buitenschoolse kinderopvang.

Nuttige links en doorverwijzingen

Zoek op [de website van Kunst in Zicht](#) naar bruikbare hulpmiddelen of [bekijk de presentatie van Arlette Van Overvelt voor meer details](#).